

STUDIETUR til OSLO 8. – 11. novb. 2016 for DIAKONIudvalget i Haderslev Stift

I udvalgets kommissorium hedder det bl.a., at "Udvalget konkret skal undersøge, hvordan andre i ind- og udland arbejder med diakoni og formidle evt. nye idéer og arbejdsformer til stiftets sogne".

Udvalget havde et ønske om en studietur i efteråret 2016 og udarbejdede derfor en målsætning:

"At hente inspiration til diakoniudvalgets videre virke med at bistå sognemenigheder og andet diakonalt arbejde i deres udvikling af diakonale tiltag. Inspirationen hentes gennem selvsyn, delagtighed og dialog med engagerede og velfunderede mennesker i sogne- og organisations-diakoni samt kirkeledere og uddannelsessteder, der arbejder med diakoni og samfund."

Stiftsrådet sagde ja til at finansiere studieturen, og 6 af diakoniudvalgets 8 medlemmer var i stand til at tage med. Vi valgte Oslo som mål for turen, dels på grund af en personlig kontakt til et vidende, bredt kirkeligt engageret par i Oslo (som blev os til uvurderlig hjælp), dels fordi der findes en overordnet "Plan for diakoni i Den norske Kirke" med visionen: "Guds kærlighed til alle mennesker og alt det skabte, virkeliggjort gennem liv og tjeneste" og en definition for en ønsket retning for diakonien i årene fremover:

"Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og udtrykkes gennem næstekærlighed, inkluderende fællesskab, beskyttelse af skaberværket og kamp for retfærdighed".

Udvalget fik sine ønsker opfyldt til fulde ved mødet med spændende, dygtige, udholdende mennesker, som brændte for diakoni på mange planer. Alle sad de med "Diakoniplanen" i hånden, eller den lå på bordet/i reolen, for den er fundamentet for ansatte og frivilliges virke og tiltag.

Vi er så optaget af, hvad vi har set og hørt, og har lyst til og føler os forpligtet på at videregive noget af dette. Både konkrete møder i "virkelighedens verden" og tro, tanker og teori bagved. Derfor en rapport fra turen med forslag til mulige anbefalinger til diakonien i Haderslev Stift.

Vi mødte to af de mennesker, som havde siddet i arbejdsgruppen bag Diakoniplanen. Først en meget alsidig diakon og socionom, Sigrid Flaata, og siden Kari Jordheim, dygtig og inspirerende højskolelektor og studieleder i diakoni ved VID – Videnskabelig, International, Diakonal Højskole. Der er 50 forsk. studier inden for alle uddannelsesniveauer: bachelor, master, PhD og videreuddannelser. 3300 studenter er fordelt i Bergen, Oslo, Stavanger og Sandnes. Master i diakoni er et kompetencekrav for at kunne arbejde som diakon i Den norske Kirke, den kan bruges i diakonale organisationer og institutioner, lokalt og globalt, og til lederstillinger inden for kirke og samfund. Diakonien spiller en større rolle i Norge end i DK, både professionelt og frivilligt. Som Kari Jordheim udtrykte det: "Diakonien skal ikke ses bare som ét stykke af kagen – diakonien skal ses som et lag i en lagkage, og på den måde er den indeholdt i alle stykkerne".

I Diakoniplanen hedder det: "Alle udfordres til et hverdagsliv i tjeneste. Det gælder alle

aldersgrupper. D. er både en grundtone i alle forhold i menigheden, og den konkretiseres i egne tiltag. D. har et specielt ansvar for det, som få eller ingen bekymrer sig om. Gensidighed og respekt for hinandens værdighed er grundlæggende. – Globaliseringen udfordrer D. specielt. Kulturel og etnisk mangfoldighed genspejles i menighedens liv. Mennesker, som lider, angår os, om de befinder sig i umiddelbar nærhed eller i andre lande. Beskyttelse af skaberværket handler om et globalt og et lokalt ansvar. Alt dette afspejles i de lokale diakoniplaner.”

Hvad er så konsekvenserne af denne 35 sider lange ”Plan for Diakoni i Den norske Kirke”?

At der sker en videreudvikling af diakonien i menighederne. Diakoni handler om at være og at gøre, og det er det, planerne skal medvirke til. En kortlægning af diakonalt arbejde i Den norske Kirke har vist, at det at have en diakon både styrker menighedens diakonale arbejde og samarbejdsrelationerne til det offentlige. Både traditionelle sognediakonstillinger samt andre, som f. eks. provstidiakonstillinger, er vigtige. Det er et mål, at alle menigheder enten skal have en diakonstilling eller adgang til diakonal kompetence. For at nå et sådant mål, kræves der et betydeligt løft i antal af stillinger. Desuden må det diakonale arbejde synliggøres i menighedens budgetter!

Endelig konkluderes der: ”Jo flere, som bidrager til at skabe den lokale diakoniplan, jo flere har i udgangspunktet et ejerforhold til den. Diakoniplanen er et værktøj for hele menigheden og må være tilgængelig for alle. Samtaler om, hvad den indebærer i praksis, føres i alle grupper”.

FORSLAG: at Stiftsdiakoniudvalget indbyder til en temadag om diakoni i sogne og menigheder, om struktur og strategi (gerne med input fra Norge), med henblik på at udarbejde en ”Overordnet plan for Diakoni i Haderslev Stift” og inspirere til lokale diakoniplaner.

Udvalget mødte flere eksempler på anderledes, fremsynet diakoni på sogneplan i Oslo:

”**Unge møder ældre**” – et diakonalt samarbejdsprojekt ml lokale unge, plejehjem, omsorgsboliger, kirke og skole. Projektet er forankret i et menighedsråd og ledes af en diakon eller præst. Ideen opstod i forb. med en nyoprettet diakonstilling i Østre Aker provsti, rettet mod integrationsarbejde og frivilligt diakonalt engagement. Indsatsen blev vendt mod unge i nærmiljøet med flerkulturel baggrund. Samtidig er der et større behov i samfundet for dialog og kontakt ml. generationerne.

”Ballontrim, ludo og historier fra 2. verdenskrig” er nogle af stikordene, når teenagere besøger ældre på plejehjem. 27 unge er i dag med i et gruppebaseret besøgstilbud på et plejehjem med tilh. ældreboliger. Ordningen er en del af et valgfag ”Indsats for andre” i 8.-10. klasser, og der meldes om 40 unge på venteliste!

Projektet bidrager til at åbne kirken for lokalmiljøet ved at danne fællesskab ml. mennesker på tværs af forskellig kulturel og religiøs baggrund og ml. generationerne. Det er et af svarene på ”Hvordan udvikler vi en lokal, involverende og fleksibel luthersk folkekirke?” Hvad, der er fundamentalt for den kirkelige identitet og satsningen på dette projekt, beskrives sådan: ”Åbenheden, kærligheden, hengivenheden for hele den ”vide verden”.”

Ungdomsdiakonalt samtaletilbud ”13-20”

Udvalget havde inden turen læst, at kirken i Bærum var tildelt Eurodiaconia (ledende

netværk for diakonalt arbejde i Europa med 24 lande) Award 2014 for fremragende praksis inden for diakonalt, socialt arbejde med unge i alderen 13-20 år. I 2010 havde menighedsrådsformanden i Bærum sogn etableret et samarbejde, som gjorde, at Bærum kirkelige fællesråd (10 menigheder i Bærum) og Bærum kommune bevilgede penge til et forebyggende ungdomsarbejde i området. I dag er der ansat 13 diakoner i provstiet (flere er desuden uddannet socialrådgivere og psykologer), og det betyder, at "kirken har en plads som vigtig samfundsaktør i lokalmiljøet".

Prisen er givet for refleksionen omkring de diakonale værdier, som samtaletilbuddet arbejder ud fra, samt den positive indflydelse dette arbejde har i unge menneskers liv. De unge kan henvises fra kommunen (skoler, sundhedsplejersker), evt. fra forældre, fra kirker og ved opfølgende arbejde og undervisning på skoler. Samtalerne sker på de unges præmisser to dage om ugen efter skoletid og foregår på deres steder, på café, en gåtur, køretur, evt. hjemme, og de kan handle om alt, der er svært i ungdomstiden: problematiske familieforhold, spiseforstyrrelser, vold, sorg, overgreb, forventningspres, identitetskrise, krop og seksualitet, mobning, misbrug, småkriminalitet mv.

Tilbuddet skal bidrage til, at unge bliver set og anerkendt som dem, de er – at de bliver trygge ved sig selv i mødet med andre – at styrke unges evne til at orientere sig i eget liv – at gøre de unge bevidste om værdier, grundholdninger mm. I samarbejde med politiet og lokalt butiksliv, især i et stort indkøbscenter, gennemfører "13-20" et "naskeprojekt", hvor unge, som bliver taget for butikstyveri, gives et opfølgningstilbud, som har reduceret tilbagefald betydeligt. Der arbejdes med tilgivelse og forsoning, så der er mulighed for at starte på en frisk!

Den diakonale profil handler om: ikke at snakke om Gud, hvis ikke den unge selv spørger (respekt) – at være "medvandrer", gå ved siden af i den unges tempo – arbejde med værdighed og anerkendelse af det enkelte menneske – være evangeliet i handling (være kirke for dem, der ikke selv kommer til kirken, og vise, at kirken tager ansvar, hvor der er behov) – den unge skal føle sig elsket af Gud og mennesker mv.

ANBEFALING: Prisværdige tilbud for unge, som fint kan anvendes i dansk sammenhæng. Udvalget står til rådighed for kontakt med projekterne i Østre Aker og Bærum provstier.

Diakoni og Åben domkirke

Vi mødes til Onsdagsmesse, som afholdes hver onsdag kl. 12 i Oslo Domkirke og efterfølges af kirkekaffe og frokost (især enlige ældre, ensomme, sårbare mennesker) i kirkens krypt, inkl. norske, varme vafler! Kirken er åben hver dag kl. 10-16, og fredag er der natåbent fra 16 – 6. Natåben kirke er et samarbejde ml. Domkirken og Kirkens Bymisjon. Det er en diakonal satsning i centrum. Mennesker besøger kirken af forsk. grunde, nogen for at tænde lys, bede en bøn eller sidde i stilhed. Andre finder det godt at dele bekymringer og tanker med de frivillige kirkeværter. Folk kan sidde og sove, men må ikke flytte ind. Kirken råder kun over 2 akutpladser og kan henvise til alm. herberger. I 2014 kom der i gennemsnit 809 besøgende hver fredag aften og nat. Totalt det år kom der 38.835 besøgende, så der er behov for åbne kirkerum midt i byen!

Ved kirken er ansat en samtalepræst, og der findes et samtalerum. Der kommer mennesker fra alle sammenhænge, også unge, som gerne vil snakke om eksistentielle ting, om psykiske problemer mm. Kun få ad hoc samtaler, og ellers kontakt via sms for at få en aftale. Præsten siger: "Det guddommelige nærvær er altid til stede i samtalen,

fordi vi er vældig tydelige om at være kirke.”

Om søndagen er Domkirken valgmenighed for hele byen. Desuden holdes en del diakonale gudstjenester, såsom mindegudstjenester for dem, der er døde af misbrug, ”messe for værdighed” for dem, der har oplevet seksuelt overgreb, gudstjenester for psykisk syge – alle i samarbejde med de berørte organisationer og kommunen.

Mange frivillige har vagter i Domkirken. Nogle har særlige kompetencer fra sygeplejen og andre omsorgsfag. Ellers bliver de udrustet via kurser om tavshedspligt mm. i samarbejde med Kirkens Bymisjon. Supervision gives af diakon og præst, og særlige problematikker løses ved samtale og erfaringsudveksling ml. de frivillige. Fællesarrangement hvert halve år og stor årlig frivillighedsfest.

FORSLAG: Udvalget påtænker at afholde et fyraftensmøde i stiftet for nye menighedsråd, præster, kirke- og kulturmedarbejdere og andre interesserede – som inspiration til rekruttering og koordinering af frivillige i kirkens diakoni.

Kirkens Bymisjon og ”inkluderende fællesskab”

At komme til Kirkens Bymisjon er lig med at træde ind i Tøyencentret (købt for 31 år siden), der er et varmt sted i Oslo, men Bymisjonen findes over hele landet med 12 stiftelser og 40 institutioner, 1300 ansatte og 1300 frivillige. Bymisjonen har eksisteret som selvstændigt, socialt arbejde siden midt i 1800-tallet med egenfinansiering samt 4/5 bidrag fra Oslo kommune og staten. Den føler sig som en del af Den norske Kirke.

Kirkens Bymisjons vision er, ”at mennesker i byen oplever respekt, retfærdighed og omsorg. Denne vision springer ud af troen på Gud som livets Gud. En Gud, som rejser den nedbøjede op, og inviterer til fællesskab på tværs af forskelle og livshistorier. En Gud på gaden og i dagligstuen på plejehjemmet. En Gud med menneskelige ansigtstræk.”

Kirkens Bymisjons opgave er: at **afdække, lindre og forandre**. At afdække nød, krænkelse og uretfærdighed. At give hjælp, trøst og nærvær. At påvirke og ændre årsagerne til nød, uret og krænkelse og arbejde for en retfærdig fordeling (fra Værdidokumentet).

Bymisjonen har en vigtig og tydelig stemme i byen – bl.a. omkring fejlvurderinger og ikke-anerkendelse af eksisterende behov. Det hænger nøje sammen med Bymisjonens menneskesyn og værdier. Menneskesynet, at alle mennesker er skabt i Guds billede med en værdi og værdighed, som ingen har ret til at krænke, giver et samfundssyn, som forpligter til altid at tale og handle på vegne af dem, der er svagest stillede i samfundet. De værdier, som man ønsker at virkeliggøre i arbejdet er: værdighed, fællesskab, retfærdighed, solidaritet, barmhjertighed, håb og tro.

Hver onsdag aften hele året er der gudstjeneste i Tøyenkirken på 1. sal. Vi ankommer netop til suppefællesskab som indledning til gudstjenesten. Der er 50-60 mennesker samlet – ingen misbrugere, for de går et andet sted hen, men psykiatriske brugere, ensomme og sårbare, ludfattige tilrejsende fra Syd- og Østeuropa, papirløse migranter, romaer – mennesker, som ingen rettigheder har! Det er da også de ”fattiges kirke”, man

ønsker at være her. Mere en hjælpende, end en forkyndende kirke. Evangeliet i handling skaber forandring og gør indtryk. Menigheden inddrages i gudstjenesten ved at læse, tænde lys, mens man må sige, hvad man vil. Vi oplever et "åbent, inkluderende fællesskab" i et kirkerum, der er præget af Bymisjonens symboler: brosten – tegn på vores hverdag, livserfaringen og gadens virkelighed, lyset – håbets lys, troens ild og den ordløse bøn, rosen – Guds og menneskers kærlighed, korset - Gud er også menneske, som kender lidelse, nød og glæde på sin krop. Tegn på, at Jesus elsker byen og sejrer over alt ondt.

Gadegudstjenester og stilstand med nadver – et nyt koncept, der passer til den tid, vi lever i. "Byfrokost"- et varmt måltid lørdag-mandag kl. 9-12 med 80-190 deltagere. Puder, så folk, der har sovet ude om natten, kan få et hvil i kirken. Nogle trænger til tøj, vask af tøj og en frisør. Indsamlingsaktion i december md., hvor orange, hjemmestrikkede halstørklæder uddeles. Og til jul og påske bydes der ind til "gæstebud" med hvide duge og lys på bordet samt en god middag. Ikke underligt, at Kirkens Bymisjon har stor goodwill i befolkningen!

Udvalget fik også **inspiration til den liturgiske side ved diakonien**, til samlinger og gudstjenester. "Handling og bøn må blive ét" af Sindre Eide, og "Bliv lys" – 52 diakonale salmer og fortællinger ved Sindre Skeie og Hans-Olav Mørk.

FORSLAG: at oversætte nogle diakonale salmer og bønner til dansk og indsamle danske fortællinger fra diakoniens verden til et brugshæfte.

Stiftsudvalget for Diakoni i Haderslev Stift – deltagere i studieturen: Per Søgaard, Annette Langdahl, Henrik Johannessen, Marianne Jespersen, Lars Rahbæk, Sigrid Horsholt Pedersen